

Juli 2013

Bloeyendael

bulletin

INHOUD

- ◆ Over de brug
- ◆ Geen gelijk en toch een afscheiding
- ◆ Zwaar werk op de wildakker
- ◆ Excursies in het park
- ◆ Nieuw bestemmingsplan
- ◆ Plan Oostbroekselaan Zuid /eerste deel

Natuurpark

Als je in woordenboeken gaat neuzen kom je voor het woord 'park' grofweg uit bij twee betekenissen: een door mensen aangelegd groengebied en een verzameling materieel zoals een wagenpark. Bij Bloeyendael gaat het uiteraard om de eerste betekenis, maar ook daar zit nog wel wat variatie in. Van lusthof en plantsoen tot openbare tuin en grote regio's, denk daarbij aan nationale parken. Juist vanwege die variatie kiezen we ervoor om Bloeyendael als natuurpark te karakteriseren: de natuur gaat er zoveel mogelijk zijn eigen gang, en beleving van de natuur door de seizoenen heen staat voorop. We noemen dat passieve recreatie. Andere stadsparken zijn vaak gericht op actieve recreatie zoals sporten, kinderspelen en picknicken. Aan beide type parken is behoefte en een strikte scheiding is er niet altijd (en ook niet nodig), maar het is wel goed om te erkennen dat verschillende parken ook verschillende doelen hebben en een andere bescherming verdienen. Bij onze inspraak voor het nieuwe bestemmingsplan hebben we dat nog eens onder de aandacht gebracht. Elders in dit bulletin leest u er meer over.

Zoals gebruikelijk verrichten we in het broedseizoen zo min mogelijk werkzaamheden in het park. We hebben ons beperkt tot typische voorjaarsklussen zoals het opnieuw opbouwen van de slangenbroeihopen en het afsteken van de reuze bereklauw. Over de problemen bij de plaatsing van de nieuwe brug en het aanbrengen van een nieuw schot leest u verderop. Ook praten we u bij over de door ons gewenste afscheiding tussen het nieuwe studentencomplex en het park.

Dit voorjaar heeft het bestuur drie lezingen/excursies georganiseerd in het park: in april over vogels, in mei over vleermuizen en in juni over bijen. Een verslag hiervan vindt u in dit bulletin. Mocht u als donateur in de toekomst uitgenodigd willen worden voor soortgelijke excursies, dan verzoeken we u ons uw e-mailadres door te geven.

Verder besteden we aandacht aan de perikelen rondom de wildakker, en praten we u bij over het onlangs aangepakte terrein aan het einde van de Oostbroekselaan. *(Ton Rennen)*

Over de brug

Enkele weken geleden is er een nieuwe brug geplaatst bij de vijver ter hoogte van de parkingang aan de Waterlinieweg. De oude brug was aan vervanging toe. Tegelijk met de nieuwe brug is het schot

Plaatsing van het nieuwe schot

De nieuwe brug

vervangen dat het water van de Grift scheidde van het vijverwater. Dat schot moet ervoor zorgen dat het (vervuilde) water van de Grift niet in het park komt. De bedoeling was om het oude schot weg te halen wanneer het water in de Grift lager stond dan in de vijver. Door miscommunicatie is dat echter niet gebeurd, waardoor ook modder in de vijver is terechtgekomen. Op ons verzoek is vervolgens een pomp geplaatst, die enkele dagen lang vijverwater naar de Grift heeft teruggepompt, waardoor het waterpeil in de vijver lager werd. Inmiddels is het peil door het grondwater weer gestegen tot het oude niveau.

Over het ontwerp van de nieuwe brug is niet iedereen even enthousiast. Sommige wandelaars vinden het een gedrocht, anderen prijzen de mooie lijnen. Wat ons betreft had het bankje op de brug niet hoeven: het kan een sta-in-de-weg zijn bij sommige werkzaamheden en bovendien staat er al een bank iets verderop.

Binnen afzienbare tijd zullen ook de andere bruggen in het park vervangen worden, omdat volgens zeggen nieuwe veiligheidsnormen eisen dat een brug aan weerszijden een leuning heeft. Het is dan ook opmerkelijk dat de net geplaatste brug maar één leuning heeft. *(Paul Brassé)*

Geen gelijk en toch een afscheiding

De rechter heeft ons geen gelijk gegeven in de procedure die we tegen de gemeente Utrecht hadden aangespannen om een afscheiding te krijgen tussen het park en het studentencomplex dat op het oude provincie terrein wordt ontwikkeld. Stichting Bloeyendael wilde met een bescheiden doch doeltreffend hek in de vorm van een rasterwerk voor de hand liggende overlast voorkomen. Omdat de gemeente onder geen beding een hek wilde, hadden wij de rechter ingeschakeld. Deze vond in de procedure rond bestemmingsplannen echter geen grond om ons te steunen in onze eis voor het hekwerk. De rechter, mevrouw Noorman, oordeelde dat eventuele overlast zo nodig in het kader van handhaving van de openbare orde kan worden tegengegaan. Formeel en in theorie zal dit ongetwijfeld kloppen, maar wij hebben andere praktijkervaringen en denken nog altijd liever in preventieve

Voorbeeld van takkenril

maatregelen die goed gedrag aanleren dan in correctieve maatregelen die slecht gedrag afleren.

We hebben besloten niet tegen de rechterlijke uitspraak in beroep te gaan en daarmee geaccepteerd dat het door ons bepleite rasterwerk er niet zal komen. Pas bij de rechtszitting bleek dat de gemeen-

te een takkenril de enig toelaatbare afscheiding vond. Het ging toen echter nog om een takkenril van 1.50m hoog en 1.50m breed waar we veel nadelen aan zagen. Deze nadelen gelden veel minder bij een smalle, hoge takkenril. Sinds kort werken alle partijen (gemeente, eigenaar De Waal van het studentencomplex en onze stichting) toe naar deze oplossing. We hopen de takkenril in de loop van het najaar te realiseren, omdat dan veel snoeihout beschikbaar komt. *(Ton Rennen)*

Zwaar werk op de wildakker

Zoals elk jaar is vorig jaar september de akker geploegd en ingezaaid met winterrogge. En dat ging niet zonder problemen!

Door de weersomstandigheden was de bodem nog vrij nat en zacht. De trekker bleek van een zwaar kaliber te zijn met grove profielbanden. De geploegde akker met zijn grove voren hebben wij enige tijd zo laten liggen om hem te laten drogen. Dit lukte niet echt. Ook het egaliseren van de akker met de rotorkop-eg en het inzaaien lukte maar gedeeltelijk, omdat de nu kleinere trekker wegzakte. Het gedeelte tussen het eiland en grote dwarsloot hebben wij zelf nog met de hand ingezaaid met rogge en akkerkruiden. Aanvankelijk leek dit goed te gaan, maar na vier dagen bleken de vogels (stadsduiven, houtduiven, kraaiachtigen) alle roggezaden te hebben opgegeten. Door de regen stonden weer grote plassen op de akker. Deze zijn de hele winter en het vroege voorjaar blijven staan. De winterrogge kon zich zo in het najaar niet goed ontwikkelen en omdat de rogge geen waterplant is, hebben de meeste planten het niet overleefd.

We hebben niet eerder meegemaakt dat de waterplassen zo groot waren en zo lang bleven liggen. Maar het natte weer is niet de enige oorzaak geweest. Het gebruik van het zware materieel met profielbanden op de zachte bodem van de akker heeft deze sterk verdicht en zo een goede doorworteling onmogelijk gemaakt. Ook hoger gelegen delen van de akker gaven een schamele aanblik van enkele sprietten rogge. Wij hebben besloten om groenbemesters in te zaaien om toch een begroeide en bloeiende wildakker te krijgen. Daarbij hebben we zaden van bernagie, inkarnaatklaver, phacelia en ramenasaad gebruikt.

Zoals Johan Cruijff al zei: "Elk nadeel heb zijn voordeel!" Op het gedeelte van de akker dat met de hand moest worden ingezaaid is de tweede trekker nooit geweest. Dit deel ligt ook wat hoger. Ook hier kwamen in het voorjaar slechts enkele sprietten van de winterrogge op, maar we zagen wel een grote hoeveelheid planten van de bolderik. Dit vormt nu een bolderik-akker met rogge als akkeronkruid. Het is een bijzonder fraai gezicht (zie foto achterzijde). En nu maar hopen dat er niet in de akker gelopen wordt door mensen en honden. *(Theo de Ronde)*

Excursies in het park

Wat vliegt daar? Deze vraag probeerden we dit voorjaar te beantwoorden door enkele experts uit te nodigen.

Op een vroege zaterdagochtend in april leidde Jeroen Steenberg van de Vogelwacht Utrecht een groepje van 12 geïnteresseerde vogelaars door het park op zoek naar vroege vogels. Onze verwachtingen waren niet hooggespannen, want de lange winter had de terugkomst van de trekvogels aanzienlijk vertraagd. Nauwelijks begonnen aan een rondje park ontdekte Jeroen in de heg van de heemtuin een goudhaan, die alle tijd nam om zich door ons te laten bewonderen. Het goudhaantje (zoals vroeger de naam luidde) is op één na de kleinste vogel van ons land. Verderop in het park kwamen we nog meer goudhanen tegen, zodat we van een kleine invasie konden spreken. Kort daarna hoorden we ook de eerste tiftjaf zijn naam roepen, net terug uit het zuiden. De excursie was nu al een succes. Na deze vliegende start spotten we bekende soorten als de grauwe

De goudhaan met zijn gele voorhoofdstreep

gans, fuut, lijster, merel, ekster, kraai, roodborst, winterkoning, boomklever, kool-, pimpel- en staartmees. Ook de groene specht liet zijn lach horen. Na afloop werd er onder het genot van een kop koffie nagepraat in het paviljoen.

Op 15 mei – dit keer in de avond – stortten we ons in de schimmige wereld van de vleermuizen. Voor een publiek van 14 man gaf Hedzer Ferwerda – vrijwilliger van de Voorveldse Polder – in het paviljoen een lezing over de soorten die in Bloeyendael en de Voorveldse Polder verwacht kunnen worden. Toen het buiten schemerig genoeg was, ging het gezelschap gewapend met twee batdetectoren op jacht. Deze

handzame apparaten, die het echogeluid hoorbaar maken, kwamen goed van pas, omdat visuele herkenning na het invallen van de duisternis onmogelijk is. Dank zij het voor elk soort unieke geluid konden we de gewone dwerg-vleermuis, de ruige dwerg-vleermuis, de watervleer-

Hedzer Ferwerda houdt zijn inleiding over vleermuizen

muis en de rosse vleermuis detecteren. Genoeg soorten om van een succesvolle en leerzame avond te mogen spreken.

De derde lezing/excursie op 8 juni was gewijd aan de bijen. We hebben een van de beste experts op dit terrein in huis. Theo de Ronde presenteerde dia's, aan de hand waarvan hij de aanwezigen binnenvoerde in de wondere wereld van de bijen. Daarbij werd ook ingegaan op de oorzaken van de problematische achteruitgang van deze insectensoort, die ook zijn sporen achterlaat in de bijenkasten van Bloeyendael. Na afloop was er gelegenheid om de bijenkorven van nabij en van binnen te bekijken. Bij één bij zat een steekje los, en dat moest helaas onze jongste vrijwilliger incasseren.

Op 12 oktober volgt de laatste excursie/lezing, ditmaal over paddenstoelen. Een uitnodiging daarvoor wordt nog verstuurd. (Paul Brassé)

Oproep aan donateurs

Donateurs die uitnodigingen willen ontvangen voor **toekomstige lezingen/excursies** verzoeken we hun e-mailadres door te geven.

Nieuw bestemmingsplan

Na een lange voorbereiding is afgelopen maart het ontwerp verschenen van het nieuwe bestemmingsplan Rijnsweerd/Maarschalckerweerd. Aan de noordkant wordt dit gebied begrensd door de Biltsestraatweg, en Park Bloeyendael valt hier dus ook onder. Dit plan komt in plaats van een groot aantal inmiddels verjaarde bestemmingsplannen van deelgebieden. De gemeente heeft de plicht om bestemmingsplannen actueel te houden en kiest er nu voor om van een groot gebied in één keer de gebruiksmogelijkheden en beperkingen vast te leggen. Drie jaar eerder was er al een kadernota uitgebracht die de uitgangspunten in hoofdlijnen schetste. We waren daar toen redelijk positief over en dus benieuwd wat er in het ontwerp stond.

Dat viel toch wat tegen: aan het centrale deel van Bloeyendael is weliswaar een *Ecologische waarde* toegekend (die een sterke bescherming geeft), maar niet aan de randgebieden. Zo moet het gedeelte tussen de Oostbroekselaan en de Rijnsweerdse Wetering het met uitsluitend de bestemming 'Groen' doen, een bestemming die volop ruimte geeft voor activiteiten die niet in Bloeyendael thuishoren, zoals een trapveldje. En dus geen recht doet aan het beheer dat daar wordt gevoerd en dat heeft geleid tot een diverse natuur.

Verder zijn we van mening dat aan Bloeyendael als geheel ook een *Landschappelijke waarde* moet worden toegekend. Het is immers destijds aangelegd als een aaneenschakeling van minilandschapjes die tot een samenhangend natuurpark zouden moeten leiden, hetgeen naar ons idee goed is gelukt. Ook ontbrak de *Cultuurhistorische waarde* voor de verdedigingswal (als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie) in het westelijk deel van het park langs de Waterlinieweg.

In het ontwerp wordt Park Bloeyendael op twee plaatsen geassocieerd met recreatie. Dat kan misverstanden opleveren, wij duiden het liever aan als passieve recreatie of natuurbeleving. En dus niet als actieve recreatie waar andere parken wel vaak op zijn gericht. Bovenstaande punten hebben we opgenomen in een zienswijze die we in april hebben ingediend. We hebben daarin meteen ook maar onze zorg uitgesproken over de bescherming die zo'n bestemmings-

plan in de praktijk biedt. Bij het oude provincieterrein hebben we gemerkt dat de bescherming tegen activiteiten die ondernomen worden in een naastgelegen terrein, in de praktijk niet veel voorstelt, zelfs als die activiteiten niet sporen met de bestemming. Tot onze verbazing handhaaft het ontwerp overigens de kantoorbestemming voor de oude provinciekavel, terwijl daar toch gedurende de gehele looptijd van het nieuwe bestemmingsplan (formeel 10 jaar, maar in de praktijk 15 tot 20 jaar) studenten zullen zijn gehuisvest. Je kunt je dan langzaam maar zeker afvragen wat je met zo'n bestemmingsplan aan moet. We houden u op de hoogte van de ontwikkelingen. *(Ton Rennen)*

Plan Oostbroekselaan Zuid / Eerste deel

Na de kap in het najaar 2012 van de populieren in het plangebied en met het opbrengen en het bedekken met schrale zwarte grond van de fundering en mestkelder van de ruïne van de grubstal is het plangebied dit voorjaar planrijp gemaakt. De meeste nieuwe bomen zijn zo geplaatst, dat zij later met hun kronen het talud van de A27 / A28 aan het oog onttrekken. Zij staan op een kleine heuvel vanwege de hoge grondwaterstand. Dat is beter voor de wortelontwikkeling. Tussen en voor de bomen zijn struiken en kleine bomen geplant met de bedoeling om de openingen tussen de grote bomen te vullen en

zo samen een gevarieerde en gesloten groene wand te vormen. Behalve dat een groene wal het verkeerslawaaï iets milder maakt (2 Decibel), kan die bij de juiste windrichting ook

Nieuwe aanplant

fijnstof van het verkeer afvangen met de bladeren. Bij de volgende regenbui spoelen de bladeren weer schoon voor een nieuwe lading stof.

Van het terrein tussen de rij met de nieuwe bomen en struiken en de oude beplanting die aansluit bij het voetpad, is het eerste deel opengehouden en ingezaaid met natuurlijke grassen en enkele graslandkruiden voor een hopelijk bloemrijk grasland in de toekomst. Wie nu echter gaat kijken, ziet dat vooral verscheidene verstoringplanten in grote aantallen zijn ontkiemd. Bijvoorbeeld het vogelmuur. De zaden hiervan hebben of in de aangevoerde grond gezeten of in de bodem. Enkele jaren goed onderhoud van zorgvuldig maaien en afhalen zorgt ervoor dat de pioniers en andere planten, die er niet echt thuishoren, zullen verdwijnen. De natuurlijke grassen en graslandkruiden zullen bij voldoende belichting overblijven en bloeien.

Het tweede gedeelte van het terrein met nu nog een open karakter bevindt zich op de afgedekte fundamenteën van de grubstal. Dat is vooral ingeplant met struikvormende wilgen die afhankelijk van de soort circa 3 tot 9 meter hoog worden. Hogere beplanting is in dit deel niet gewenst, omdat dan het middaglicht teveel wordt tegengehouden voor de planten ten oosten en zuiden van de wilgen. In de randen van dit deel zijn nog enkele planten gezet zoals, bosroos, Gelderse roos, gele kornoelje, kardinaalsmuts, meidoorn, vlier en vuilboom.

Een nieuwe diersoort komt er al voor: het konijn! En dit is te zien aan een kaal blijvend stuk grond in de middagzon waar gekiemd gras en kruiden zijn omgewoeld en verdwenen. De grootste schade betreft de aangeplante struiken, vooral de wilgen, die of merendeels van hun bast zijn ontdaan of zijn gekortwiekt. Enkele struiken hebben al het loodje gelegd door hun scherpe tanden. Het is afwachten hoeveel struiken de beproeving doorstaan. Eventueel zal een deel opnieuw worden ingeboet.

Een ander gevaar is de aanwezige reuzenberenklauw. Dit jaar is hij al tweemaal met de schop in de grond afgestoken. Dit zal nog regelmatig moeten gebeuren. Belangrijk is dat ook de grote massa reuzenberenklauw langs het talud van de A27 wordt bestreden en vooral niet meer in bloei komt en zaad levert. *(Theo de Ronde)*

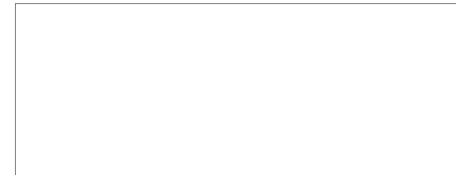
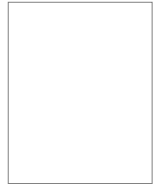
PUBLIEKSACTIVITEITEN ZOMER / HERFST 2013

ACTIVITEIT	DATUM	TIJD
Zomerhooien *	zaterdag 20 juli	10.00 – 16.00
Zomeravondhooien *	dinsdag 23 juli	19.00 – 21.00
Zomeravondhooien *	woensdag 24 juli	19.00 – 21.00
Zomeravondhooien *	donderdag 25 juli	19.00 – 21.00
Zomerhooien *	zaterdag 27 juli	10.00 – 16.00
Open zondag	zondag 11 augustus	13.00 – 17.00
Afhalen graanakker	zaterdag 17 augustus	10.00 – 16.00
Open huis en heemtuin	dinsdag 3 september	12.00 - 14.00
Open zondag	zondag 8 september	13.00 – 17.00
Nazomerhooien	zaterdag 21 september	10.00 – 16.00
Nazomerhooien	zaterdag 28 september	10.00 – 16.00
Open huis en heemtuin	dinsdag 1 oktober	12.00 - 14.00
Nazomerhooien	zaterdag 5 oktober	10.00 – 16.00
Bladharken	zaterdag 16 november	10.00 – 16.00
Bladharken	zaterdag 23 november	10.00 – 16.00

*) *Het zomerhooien begint een week later dan gepland en start op 20 juli*

Word donateur van de Stichting Bloeyendael!
 Wie (minimaal) 12 euro stort op ING-rekening 344 66 50 t.n.v. Stichting Bloeyendael in Utrecht onder vermelding van 'nieuwe donateur', ontvangt een informatiepakket. Vermeld daarbij wel uw adresgegevens. Donateurs krijgen periodiek het bulletin thuisbezorgd met informatie over het park en de omgeving. Donaties aan de stichting zijn aftrekbaar van belastingen.

Bijschrift bij foto achterzijde
De bloeiende bolderik op de roggeakker.
 Foto: Paul Brassé

Stichting Bloeyendael
 Postbus 85017
 3508 AA Utrecht
www.bloeyendael.nl
 ING 344 66 50
 Tel. 06 4500 5700